

Västeråsmoderaternas trygghetsprogram 2022-2026

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Nuläge	2
Orsaker till otryggheten	3
Reformförslag för ökad trygghet.....	4
Källhänvisningar:.....	9

Inledning

Att återupprätta tryggheten i Västerås är en av Moderaternas viktigaste prioriteringar. Både kvinnor och män, unga som gamla, ska kunna gå ut på kvällen utan att känna sig rädda i såväl citykärnan, parker och i våra bostadsområden. Kriminella gäng ska kartläggas och lagföras. Västerås ska bort från Polisens lista över kommuner som har så kallade utsatta områden i Sverige.

Att uppnå ett tryggt Västerås är inget vi kan göra ensamma och inget som görs genom ett fåtal reformer. Det kräver stort samarbete mellan polis, civilsamhälle, skola, region, näringsliv – och från alla invånare. Reformer behöver ske både på statlig och lokal nivå. En politisk uthållighet och samarbetsvilja krävs. Moderaterna har både reformförslagen, samarbetsviljan och uthålligheten. Nu söker vi mandat hos väljarna att genomföra detta reformpaket för ökad trygghet i Västerås.

Nuläge

I Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning år 2018 (NTU) tog man reda på hur många i Västerås som upplevde otrygghet vid utevistelse sena kvällar i det egna bostadsområdet. Resultatet visade att 31 procent av västeråsarna upplevde otrygghet. Hela 46 procent av västeråsarna upplevde en allmän oro över brottsligheten i samhället och 36 procent kände oro för att en närstående skulle drabbas av brott. Den upplevda otryggheten ligger alltså på höga nivåer hos kommuninvånarna. 28 procent av västeråsarna väljer att ta en annan väg/färdväg hem på kvällen för att på grund av oro att utsättas för brott. År 2020 är procenten ännu högre. 48 procent upplever oro både för egen del och för brottsutvecklingen i samhället. Hela 32 procent av Västerås-företagen uppger att de i mycket hög eller ganska hög grad påverkas negativt av brottsligheten. Sex av tio företag har utsatts för brott de senaste två åren.

Brottsförebyggande rådet har även granskat ordningsstörningar på bibliotek och i simhallar. Det konstateras att trakasserier är vanligt förekommande. I rapporten framgår osäkerhet kring hur ”stökiga” situationer ska hanteras. Brottsligheten i Sverige och Västerås har också förändrats på ett sätt som inte alltid reflekteras i statistiken. Det handlar inte bara om grovt våld utan också en allmän hänsynslöshet. Det kan yttra sig i form av brott, som ofredande eller olaga hot, men det kan också vara på gränsen mellan det olagliga och det olämpliga, i form av ett hotfullt uppträdande, nedskräpning, att spela musik högt på allmänna platser. Det handlar om att man medvetet överskrider normer och regler, och inte hör samman auktoriteter. Bland gängkriminella råder brottsromantik och polisförakt. I andra länder hånas varken domare, polis eller lärare i någon utsträckning värd att kommentera. Detta är ingen slump. Sverige och Västerås behöver ett systemskifte där handlingar får konsekvenser på riktigt.

Regionpolischefen Ulf Johansson summerade polisens verksamhet för år 2020 och konstaterade att de grova brotten och de fortsatta skjutningarna i region Mitt har inneburit ett högt tryck på regionens utrednings- och underrättelseverksamhet. 39 skjutningar i Region Mitt år 2020 är även det alldeles för högt. Det är inte långt ifrån att vara en skjutning i veckan. Mellan 1 januari 2020 och 8 april 2021 beslagtogs polisen i Västerås 15 skjutvapen, runt 1100 skarpa patroner av olika kaliber, cirka 40 kg cannabis, cirka 1,4 kg kokain och 20 000 narkotikaklassade tabletter. Våld mot kvinnor och våldtäkter har också ökat.

Skottlossningar och bombattentat är den yttersta formen av gängkriminalitet. Till det hör också rån, grov utpressning, människorov och övergrepp. Ett stort problem med denna sorts brottslighet är att brottsoffer inte vågar anmäla och att vittnen skräms till tystnad.

Många av de som utnyttjas att begå brott är ungdomar som lockats eller ibland tvingats in i den kriminella miljön. Till exempel kan en grovt kriminell person dela ut en skuld till någon som tvingas sälja narkotika för att bli kvitt skulden. Skulden kan vara påhittad eller uppkomma efter någon mindre förseelse och betalas den inte väntar repressalier. I andra fall befinner sig ungdomarna i ett begynnande missbruk och begår brott för att finansiera narkotika, eller så växer de upp med äldre kriminella individer som förebilder (Källa: Polisen).

Förtroendet för rättsväsendet som helhet bland västeråsarna ligger på drygt 44 procent (Källa: Brå). Inte ens hälften av västeråsarna har alltså högt förtroende för rättsväsendet. Det kan handla om att polisen kanske inte finns på plats i tid när en person har blivit utsatt för brott eller att alldeles för lite görs för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Det kan också handla om att en gärningsman går fri bara efter några månader vid grövre brottslighet.

Orsaker till otryggheten

Mycket av den kriminalitet som vi får leva med i vår kommun har också att göra med det utanförskap som finns. Den splittring och segregation som har gjort att människor aldrig har blivit en del av samhället och som har stått långt ifrån arbetsmarknaden. Mellan 2015 och 2018 var det 2,5 gånger mer vanligt att utrikesfödda misstänktes för brott jämfört med inrikesfödda med två föräldrar födda i Sverige (Källa: Brå). Detta permanenta utanförskap och bidragsberoende som många vuxna lever i riskerar också att gå i arv. Det finns studier som visar på starka samband mellan att föräldrars bidragsberoende i många fall leder till att barn ärver det någon gång under livet. Risker för ärftlighet blir ännu högre ju längre tid som föräldrarna har tagit emot ekonomiskt bistånd. Men det slutar inte där. Barn till föräldrar som år efter år lever på bidrag riskerar också att i större utsträckning få sämre skolresultat, hoppa av gymnasiet och drabbas av psykisk ohälsa (Mörk, Sjögren & Svaleryd, 2015).

Jobb och egen försörjning är den viktigaste biljetten in i samhället. När människor står på egna ben och har en inkomst så flödas mer pengar in till kommunens kassa istället för kriminellas fickor. Därför är det oroväckande att antalet hushåll som lever på ekonomiskt bistånd har ökat sedan 2020. Det rör sig om cirka 2 100 hushåll. Här är det viktigt att kommunen erbjuder arbetsmarknadsinsatser och ställer krav på motprestation för att erhålla ekonomiskt bistånd.

Gängkriminaliteten är överrepresenterad bland personer som är i åldrarna 15-30 år. Det är därför viktigt att fler unga kommer i arbete. Arbetslösheten bland utrikesfödda i åldern 16-64 år uppgår till 7,8 procent i april 2021. I åldern 18-24 råder en arbetslöshet på 3,8 procent. Denna siffra slås dock ihop med de personer som deltar i något program med aktivitetsstöd. Då har vi en arbetslöshetssiffra på 13,2 procent, vilket är en ökning med fem procentenheter sedan år 2020 samma månad.

När politiken inte lyckas fånga upp de elever som har sociala problem och halkar efter i skolan, eller misslyckas med att få in fler unga i arbete, då ser kriminella ledare sin guldchans att locka in ungdomar i den kriminella sfären med droger och snabbt tjänade pengar. Nyrekryteringen har gått ner i åldrarna, nuförtiden är det inte ovanligt att 12-åringar rekryteras in i kriminella gäng och arbetar för de som är högt uppsatta.

När ungdomar tidigt blir en del av de kriminella gängen är risken också att de efter en tid begår ännu grövre brott. Många ungdomar som kanske har tankar på att vilja dra sig ut eller

polisanmäla, vågar inte det på grund av konsekvenserna som tillkommer. Man kanske hotas eller i värsta fall får ett pris på sitt huvud. Kriminellas inkomstkälla som är narkotika, behöver därför stoppas.

Moderaterna ser dessa problem och vill vidta kraftfulla åtgärder. På nationell nivå läggs många moderata förslag och åtgärder för att stärka polisens resurser men det räcker inte. Det krävs rejäla reformer också på lokal nivå. Det behöver ske både här och nu och långsiktigt genom förebyggande åtgärder. De viktigaste förebyggande åtgärderna i det längre perspektivet är att minska arbetslösheten och att fler lyckas i skolan. Reformförslag för det sistnämnda beskrivs bland annat i våra skol- och näringslivsprogram. I detta program fokuserar vi på konkreta åtgärder kopplade till trygghet som kan genomföras direkt.

Reformförslag för ökad trygghet

1. Ett mentalitetsskifte i Västerås

Inga reformförslag blir verkningsfulla om vi inte lyckas skapa ett mentalitetsskifte kring trygghetsfrågorna. Sverige har generellt sett svaga auktoriteter och gängkriminaliteten har fört med sig en ny typ av hänsynslöshet vid brott. Problemet är inte bara otillräckliga lagliga befogenheter att stävja detta, utan även en mesproppsmentalitet – i bjärt kontrast till ordningsskapande nolltolerans och tydliga konsekvenser. Alla vuxna i kommunen – lärare, fritidsledare, politiker, badvakter, föräldrar, fotbollstränare, kulturutövare och så vidare – behöver ta ansvar, säga ifrån och markera mot stökigt beteende för att lära barn och ungdomar om hänsyn och ansvar. Sunda auktoriteter skapar ordning. Begreppet nolltolerans måste användas i dess fulla bemärkelse. Vi måste också motverka en tystnadskultur där händelser tonas ner och döljs, och prata med den det berör, inte om.

2. Ett stadsövergripande trygghetsuppdrag med hög prioritet

I Västerås stad ska stadsdirektören få i uppdrag att involvera stadens alla förvaltningar och bolag i trygghetsarbetet. Att Västerås ska upplevas som en trygg plats ska vara ett prioriterat område likt "Skolan först" där alla nämnder och bolagsstyrelser ska genomlysas hur man kan arbeta för att öka tryggheten.

3. Genomför en lokal trygghetsundersökning

Brottsförebyggande rådets undersökningar om trygghet bland allmänheten är bra, men de räcker inte. Västerås stad behöver genomföra en egen, större undersökning bland invånarna för att ännu bättre kunna kartlägga otryggheten för att kunna genomföra rätt åtgärder.

4. Kartlägg och motverka förekomsten av territoriella kriminella nätverk och förtryckande klanstrukturer i Västerås

Under de senaste åren har det varit en rad uppmärksammade fall med kopplingar till territoriella och släktbaserade kriminella nätverk i Västerås. För att få ökad kontroll över situationen behöver en kartläggning göras. Kartläggningen bör ske i samverkan med Polisen och andra myndigheter. Staden behöver också aktivt arbeta med att motverka förekomsten av dessa nätverk.

5. Satsning för att få fler västeråsare att söka polisutbildningen

Regeringen har som mål att det ska vara totalt 10 000 fler polisanställda 2024, jämfört med 2016, men 2021 har det endast blivit en ökning med 1500 poliser. En stor orsak är att antalet sökande till polisutbildningen är för få. Därför bör Västerås stad ta initiativ till en satsning för att få fler västeråsare att söka polisutbildningen. Satsningen bör framför allt riktas mot högstadie- och gymnasieungdomar.

6. Västerås stad ska lyfta frågan om behovet av ökad polisiär närvaro i kommunen

Vid de tillfällen som ges till dialog med regeringsföreträdare, polismyndigheten och andra instanser med inflytande ska frågan om en ökad polisiär närvaro lyftas. Det är av stor vikt att Västerås får fler synliga poliser.

7. Inrätta en trygghetscentral

Västerås saknar idag en samordnande funktion som i realtid kan övervaka, sammanställa, bereda underlag och ge förslag – akuta och över tid – på åtgärder som kan förebygga otrygghet. Med en samordnande trygghetscentral kan man fånga upp händelser och mönster över tid som behöver åtgärdas. Det kan handla om brott, incidenter, brand eller händelser från civilsamhället.

8. Sök EU-medel för att jobba med trygghet

Västerås stad bör söka tillgängliga EU-medel för att kunna finansiera fler projekt för att öka tryggheten.

9. Fler ordningsvakter i hela kommunen

Sedan ett par år tillbaka har Västerås stad anställt ordningsvakter som patrullerar på gatorna i city. Synliga ordningsvakter på gator och torg ökar medborgarnas känsla av trygghet. Moderaterna vill att staden utökar antalet ordningsvakter i stökiga områden, exempelvis Bäckby.

Vi vill också se över möjligheten för ordningsvakter att använda drönare.

10. Låt Västerås bli pilotkommun för försök med visitationszoner

Ett införande av så kallade visitationszoner möjliggör för polisen att utföra visitationer i utvalda, stökiga områden utan krav på konkret brottsmisstanke. Detta finns bland annat i Danmark. Moderaterna vill att Västerås ansöker hos regeringen om att få utgöra pilotkommun för ett försök med införande av visitationszoner.

11. Uppmuntra BID-partnerskap och platssamverkan

Tillsammans med kommun, näringsidkare, polis m.fl. kan fastighetsägare gå samman och ta gemensamt ansvar för ett lokalt avgränsat område i form av en förening. Genom att ta ansvar för renhållning, säkerhet, planteringar, evenemang, design, belysning etc. kan säkerheten, tryggheten och attraktiviteten öka. Ett exempel finns i Malmö kallat BID Sofielund och kommer av en amerikansk-kanadensisk modell där BID står för Business Improvement District – i Malmö översatt till Boende, Integration och Dialog.

12. Fler trygghetskameror

Kamerabevakning kan minska brottsligheten genom att fungera avskräckande för potentiella gärningspersoner eftersom de medvetandegörs om risken för upptäckt. Kamerabevakning har i internationella studier visat sig ha en signifikant effekt på

brottslighet när den implementerats i bostadsområden och störst effekt återfinns i relation till narkotikabrott (*Källa: Kronkvist et al, 2019*). Moderaterna vill ansöka hos Polisen om att utöka antalet paragraf 3-områden för att möjliggöra fler trygghetskameror. Prioriterat är resecentrum samt sträckan mellan stationen och city – Vasaparken, Kopparbergsvägen. Vi vill också utreda möjligheten till mobila trygghetskameror samt smarta kameror.

13. Värmekameror vid skolgårdar och i skolor

Kommunen har omfattande problem med skadegörelse på skolor och det förekommer även att man hittat redskap för att bruka narkotika på skolgårdar. Moderaterna vill att kommunen sätter upp värmekameror vid skolgårdar och i skolor. För dessa krävs inget tillstånd.

14. Mer belysning i city och införande av "kaosbelysning"

Förbättrad belysning fungerar både som en brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärd. Bristen på bra belysning är en stor källa till upplevd otrygghet hos västeråsarna. Moderaterna vill att extra starka lampor sätts upp som lyser upp gångtunnlar, parker etc. samt använda så kallad kaosbelysning. Tekniken innebär att man med teknikstöd i belysningsanläggningen kan fjärrstyra belysningsanläggningen från polisens ledningscentral för att ge maximal ljusstyrka när oroligheter uppstår.

15. Återta Vasaparken

Under en längre tid har Vasaparken blivit en otrygg plats i Västerås, inte den härliga oas som den borde vara. Moderaterna vill att staden återtar Vasaparken från buset. Rensa buskar och träd, se till att ordningsvakterna rör sig i parken och underlätta för evenemang och aktiviteter så att västeråsarna vågar vistas där igen.

16. Börja jobba enligt "Broken window-strategin"

Västerås stad bör likt Helsingborg använda sig av broken window-strategi där förvaltningarna arbetar med att snabbt åtgärda sådant som är trasigt i stadsmiljön. Exempelvis kan det handla om att laga spruckna fönsterrutor, måla fasader, ta bort klotter och plocka skräp. Att inte snabbt laga det som är trasigt signalerar att ingen bryr sig och att samhället inte finns närvarande i området.

17. Gemensam upphandling för att sanera klotter

Klotter är ett stort problem i Västerås som skapar en känsla av otrygghet. För att få till stånd en mer effektiv klottersanering bör Västerås stad samordna upphandlingen av all klottersanering mellan staden och de kommunala bolagen.

18. Marknadsför trygghetsappen mer

Idag finns en app där man kan anmäla otrygghet på specifika platser i kommunen. Appen behöver bli mycket mer känd bland allmänheten samt få ett bredare innehåll. Därför behöver kommunen arbeta mer aktivt med att marknadsföra appen.

19. Låt narkotikahundar genomgå fritidsgårdar, förskolegårdar och skolor

Droger är en av de stora inkörsportarna till kriminalitet. Att motverka droganvändning bland unga är en av kommunens viktigaste uppgifter. Ett led i detta är att låta hundar genomgå fritidsgårdar, förskolegårdar och skolor för att upptäcka narkotika.

20. Bjud in Polisen till förskolan och skolan i syfte att skapa förtroende från tidig ålder

I takt med att rekryteringen till gängen kryper ner i åldrarna behöver kommunen allt tidigare bemöta barn och ungas bild av Polisen. Genom att Polisen tidigt bjuds in ges en möjlighet att sätta en positiv bild av Polisen redan när barnen är små.

21. Inför en 24-timmarsgaranti inom socialtjänsten när unga misstänks för brott

Att agera tidigt är en viktig faktor när det kommer till ungas kriminalitet. Kommunen behöver därför införa en garanti som säger att socialtjänsten ska kontakta föräldrar/vårdnadshavare inom 24 timmar om barnet misstänks för brott.

22. Etablera ett krimteam med stödtelefon för unga

Moderaterna föreslår att ett krimteam etableras inom socialtjänsten för att hjälpa unga människor som är eller har varit i riskzonen för kriminell verksamhet. Krimteamet arbetar tätt med polisen och tar även kontakt med berörda myndigheter eller samverkanspartners som kan stötta personen ut ur kriminalitet. Krimteamet bemannar även en stödtelefon dit unga kan ringa.

23. Erbjud drogtestar på gymnasiepraktik

På vissa praktik- eller arbetsplatsförlagda utbildningar på gymnasiet bör elever erbjudas drogtestar utan att det finns någon misstanke om missbruk. Detta som ett led i att minska droganvändningen som är en känd inkörsport till kriminalitet. Testerna ska vara frivilliga och det ska vara rektor som bestämmer när testerna ska genomföras.

24. Förbättra samarbetet mellan kommun och region när det gäller unga med problem

Psykisk ohälsa är en stor riskfaktor för rekrytering till kriminella gäng och även för narkotikamissbruk. Media har rapporterat om barn som faller mellan stolarna mellan BUP, socialtjänsten och skolan i Västerås (Källa: VLT nov-21). Här behöver kommun och region samarbeta mer för att alla barn med sociala problem och psykisk ohälsa ska få hjälp.

25. Stoppa ungdomsrånen

Västerås har haft omfattande problem med ungdomsrån, främst kopplade till skoldatorer. Det är viktigt att staden aktivt bidrar till Polisens arbete för att stoppa ungdomsrånen. Det kan handla om nya tekniska lösningar och ett ännu bättre säkerhetsarbete i skolorna.

26. Inför tiggeriförbud

Ingen i Västerås ska försörja sig via tiggeri och det är en verksamhet som präglas av utnyttjande av människor med stark koppling till kriminalitet. Genom en komplettering av kommunens lokala ordningsföreskrifter går det att införa ett förbud mot tiggeri.

27. Stärk tryggheten för båtägare i Västerås

Idag upplever många båtägare i Västerås otrygghet, inte minst i form av stölder. Kommunen behöver utreda vilka särskilda insatser som krävs för att stärka tryggheten

vid bryggorna.

28. Stärk Mimers insatser mot svartuthyrning

Otillåten andrahandsuthyrning av bostäder skapar otrygghet. Grannar har svårt att hålla koll på vem som bor i en lägenhet och det är inte ovanligt att svartuthyrning sker till ljusskygg verksamhet så som prostitution. Hittills har inte Mimer polisanmält några fall av svartuthyrning trots att det är brottsligt och man uppger att det förekommer. Ökad kunskap och bättre rutiner för att motverka otrygghet i Mimers bostadsområden behövs och man behöver inkludera kvartersvärdarna i detta arbete. Eventuellt kan en särskild tipstelefon skapas för att boende anonymt ska kunna tipsa om misstänkt svartuthyrning eller annan olaglig verksamhet.

29. Se över kommunens rutiner för polisanmälningar inom verksamheter

Även inom kommunens egna verksamheter sker och upptäcks brott. Här måste kommunen säkerställa att det finns tydliga rutiner för att polisanmäla när man misstänker kriminella handlingar. Det kan handla om såväl ekonomisk brottslighet som våld.

30. Inför Helsingborgsmodellen "Våga bry dig"

I Helsingborg har man infört en modell som kallas "Våga bry dig". Den går ut på att fastighetsägare sprider kunskap hos de boende om att våga bry sig om exempelvis man hör bråk från en grannes lägenhet. Det kan handla om att våga knacka på, hämta hjälp, ringa socialtjänst och polis. På detta sätt kan civilkuraget stärkas och kommun och polis få hjälp med att förebygga och upptäcka brott.

31. Arbeta för fler trygghetsvandringar

Idag sker insatser med ideella trygghets- och nattvandringar vilket är mycket uppskattat. Kommunen bör arbeta aktivt med att få fler västeråsare att engagera sig i trygghets- och nattvandringar. Det kan exempelvis ske i samverkan med polisens volontärer, eller varför inte i samarbete med alla gym där det redan finns en stor grupp människor som gillar att röra på sig och som skulle kunna utmana varandra på trygghetsvandringar.

32. Involvera näringslivet i trygghetsarbetet

Kommunen bör föra en mer aktiv dialog med näringslivet kring hur butiker, gym, fastighetsägare med flera bidra och stärka stadens trygghetsarbete. Exempel finns från andra delar av landet hur fastighetsägare tagit en mer aktiv roll för att motverka att exempelvis lokaler, trapphus och källare blivit tillhåll för kriminell verksamhet.

33. Inrätta ett trygghetspris

Kommunfullmäktige bör årligen dela ut ett pris till någon eller några som under året gjort en särskild insats för att stärka tryggheten i Västerås.

34. Kontrollera köparens bakgrund vid affärer med kommunen

Sedan en tid får inte längre kommunpolitiker i Västerås information om motparten i en fastighetsaffär har kriminell bakgrund. Kommunen hänvisar till juridik men detta går att lösa genom att de förtroendevalda får muntlig information. Att inte göra affärer med grovt kriminella är en grundförutsättning för stadens trovärdighet i dessa frågor.

35. Stoppa utbetalning av bidrag till organisationer som inte vilar på demokratisk grund

Våldsbejakande organisationer ska inte få en krona i bidrag från det offentliga. Därför behöver kommunen säkerställa att det inte betalas ut medel till föreningar som främjar olika former av våldsbejakande extremism.

36. Erbjud mark till Kriminalvården för byggnation av nytt fängelse

Gränsen för hur fullbelagda svenska fängelser får vara beräknas till 85-90 procent. Idag är anstaltsbeläggningen mellan 97-99 procent. Det innebär bland annat att riskerna för hot, våld och rymningar ökar på anstalterna. Dessutom ökar även riskerna för att de intagna blir kvar i häktena. För att lösa en del av problemen med överbeläggningar föreslår Moderaterna att Västerås stad ska undersöka möjligheten att upplåta mark åt Kriminalvården för byggnation av en ny fängelseanstalt i Västerås.

Källhänvisningar:

<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2021/april/strukturerat-och-prioriterat-arbete-mot-grovt-kriminella-i-vasteras/>

<https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-08-25-misstankta-for-brott-bland-personer--med-inrikes-respektive-utrikes-bakgrund.html>

Mörk, Sjögren & Svaleryd (2015):

<https://www.ifau.se/Forskning/Publikationer/Rapporter/2015/Hellre-rik-och-frisk---om-familjebakgrund-och-barns-halsa/>

Kronkvist, K., Nordqvist S. & Ivert A-K. (2019). *Kamerabevakning i ett särskilt utsatt bostadsområde. Malmö universitet.*

https://bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e338c/1549556583809/2018_0211_Kamerabevakning%20i%20ett%20s%C3%A4rskilt%20utsatt%20bostadsomr%C3%A5de.pdf

<https://www.vlt.se/2021-11-09/maja-17-har-forsokt-ta-sitt-liv-flera-ganger-pa-helspann-dygnet-runt>